מידי דהוה אמטה המיוחדת לכלים דתניא [א]אם היתה מטה המיוחדת לכלים אין צריך לכפותה אלא אי קשיא הא קשיא דתניא רשב"ג אומר [ב]דרגש מתיר קרביטיו והוא נופל מאליו ואי דרגש ערסא דגדא הוא קרביטין מי אית ליה כי אתא רבין אמר שאילתיה להההוא מרבנן ורב תחליפא בר מערבא שמיה דהוה שכיח בשוקא דצלעי ואמר לי מאי דרגש ערסא דצלא איתמר איזהו מטה ואיזהו דרגש אמר רבי ירמיה מטה מסרגין אותה על גבה דרגש מסרגין אותו מגופו מיתיבי [א]כלי עץ מאימתי מקבלין טומאה [ג]המטה והעריסה [ב]משישופם בעור הדג ואי מטה מסתרגת על גבה למה לי שיפת עור הדג אלא הא והא מגופן מטה אעולי ואפוקי בבזיני דרגש אעולי ואפוקי באבקתא[ג] א"ר יעקב בר אחא אמר רבי [ו]מטה [ד]שנקליטיה יוצאין זוקפה ודיו א"ר יעקב בר אידי אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כרשב"ג:

מתני' [ה]הנודר מן העיר [ו]מותר ליכנס לתחומה של עיר ואסור ליכנס לעיבורה [ד]אבל הנודר מן הבית אסור מן האגף ולפנים: **גמ'** מנלן דעיבורא דמתא כמתא דמי א"ר יוחנן דאמר קרא [1]ויהי בהיות יהושע ביריחו וגו' מאי ביריחו אילימא ביריחו ממש והכתיב [2]ויריחו סוגרת ומסוגרת אלא ש"מ בעיבורה אימא אפי' בתחומה הא כתיב בתחומה [3]ומדותם מחוץ לעיר: הנודר מן הבית אינו אסור אלא מן האגף ולפנים: אבל מן האגף ולחוץ לא מתיב רב מרי [4]ויצא הכהן מן הבית (ה) [ז]יכול ילך לביתו ויסגיר ת"ל [4]אל פתח הבית אי אל פתח הבית יכול יעמוד תחת המשקוף ויסגיר תלמוד לומר מן הבית עד שיצא מן הבית כולו הא כיצד עומד בצד המשקוף ויסגיר ומנין שאם הלך לביתו והסגיר או שעמד תחת השקוף והסגיר שהסגירו מוסגר ת"ל [4]והסגיר את הבית מכל מקום שאני גבי בית דכתיב מן הבית עד שיצא מן הבית כולו:

מתני'

רש"י

המיוחדת. ליתן עליה כלים והואיל ואין ישנים עליה אין צריך לכפותה (א): **קרביטין.** לולאות שבו: **קרביטין מי אית ליה.** הכי קים להו דלא הוו להו קרביטין שאינה עשויה להתפרק אלא עומדת מולעת לעולם: **רבן שמעון אומר אין צריך לזוקפה.** אלא הוא האבל נוטל קרביטין והיא נופלת: **דצלעי.** מוכרי עורות: **ערסא דצלא.** של עור שישן עליה אבל אינה חשובה כל כך ולהכי הואיל ואינה חשובה לא היה כופה אלא זוקפה ודיו והלכך אמרי' במתני' דמותר בדרגש שאינה מטה חשובה וערסא דצלא אית לה קרביטין ופליג רשב"ג בגמרא ואמר דבעי כפיה כל כך שמתיר קרביטין והעור נופל מאליו לפי שיש רצועות סביב לעור ומותחין אותו בין ארוכות המטה וקושרין הרצועות בארוכות ושוכבין עליו וכשמתירין הרצועות והעור נופל אין לך כפיה גדולה מזו: **מטה מסרגין אותה על גבה.** שכורכין הבגד או העור שישנים עליו סביב אותם עצים שעומדים מראשותיו ומרגלותיו (ב) נקובים ומכניסין המשיחות שבבגד או שבעור לתוך אותן נקבים: **משישופם בעור הדג.** שמשפשף העצים של מטה הארוכות והקצרות בעור הדג כדי לעשותן נאוין וחלקים: **למה לי שיפת עור הדג.** והלא העור מכוסה מן החבלים או מן הבגד או מן העור: **הא והא.** מסרגין מגופן (ג): **לעיולי ולאפוקי אבזויני.** שמכניסין ראשי המשיחות שבבגד דרך הנקבים וקושרים זה בזה: **אעולי ואפוקי באבקתא.** שקושרין לולאות בעצי המטה מראשותיו וממרגלותיו ומכניסין ראשי משיחות בנקבים וקושרין בלולאות והיינו קרביטין: **שנקליטיה יוצאין.** כדאמרי' התם נקליטין שנים ואותה מטה אין אדם יכול לכפותה מפני נקליטיה אלא זוקפה על ב' מרגלותיה ומניחה ודיו: **הלכה כרבן שמעון** (ד). דאמר מתיר קרביטין: **מתני' לתחומה.** בתוך אלפים אמה: **לעיבורה.** היינו פגום נכנס פגום יוצא של אותה העיר: **גמ' אלא שמע מינה בעיבורה הוה קאי.** וקרי ליה ביריחו: **אימא ואפילו בתחומה.** הוי בתוך העיר והאי דכתיב ויהי בהיות יהושע ביריחו בתחומה הוה קאי: תחומה איקרי חוץ לעיר דכתיב ומדותם מחוץ לעיר: **מן האגף ולפנים.** מן סגירת הפתח ולפנים. אגף כמו (יומא יח.) הגפת דלתות. אבל מן האגף ולחוץ על עובי המפתן אינו אסור: **יכול ילך לביתו ויסגיר.** ע"י שלוחו: **ת"ל אל פתח הבית.** של מנוגע צריך לעמוד: הכי גרסינן **על השקוף.** על עובי המפתן: **עד שילא מן השקוף.** דעל השקוף איקרי בית: **כלד השקוף.** מבחוץ. מדקאמר עד שילא מן הבית כולו אלמא דשקוף נמי הוי בית ואמאי הנודר מותר מן האגף ולחוץ: **שאני גבי בית וכו'.** אבל גבי נדרים מותר מן האגף ולחוץ. שקוף היינו אסקופה משקוף מה שעל הפתח:

מתני'

ר"ן

מתיר קרביטיו דהיינו לולאותיו בימי אבלו: **קרביטין מי אית ליה.** הרי כשאר מטות הוא עשוי: **בשוקא דצלעי.** מעבדי עורות: **ערסא דצלא.** מטה של עור ותולין רצועות בשפת העור סביב וכשרוצים לנטותו עונבין הרצועות בארוכות המטה וכשמתירין אותן נופל מאליו והן הן קרביטיו וכדי שלא יתקלקל העור בלחלוח הקרקע שלא היו ראשי כרעיו גבוהין מסרוגו למעלה אמר תנא קמא דאינו כופהו וקאמר (ו)ר"ג דמתיר קרביטיו והוא נופל: **מטה מסרגין אותה על גבה.** החבלים מרכיבים על ארוכות המטה: **דרגש מסרגים אותו מגופו.** שיש נקבים בארוכותיו ותוחבים בהן ראשי רצועות התלויות בעור ועונבין ואין מרכיבין הרצועות ע"ג ארוכות המטה: **והעריסה.** עריסת תינוקות: **משישופם בעור הדג.** כדי להחליק הארוכות ליפותן: **למה לי שיפת עור דג.** והרי מכוסות הן תמיד בראשי החבלים המסורגין על גבי המטה: **אעולי ואפוקי בבועים.** בנקבים של ארוכות מכנים ומוציא ראש החבל: **באבקתא.** לולאות תלוין בנקבי ארוכותיו ובהן מכניסין ראשי רצועות התלויות בשפת העור: **שנקליטיה יוצאין.** נקליטין ב' עצים ארוכין שמעמידין אותם במטה אחד במראשותיה ואחד במרגלותיה ומפוללין הן בראשיהן ומניחין קנה מזה לזה ועליו פורסין הכילה ויש שמחברין אותן נקליטין למטה והיינו [יוצאים] שמחוברין ויוצאין מן המטה עצמה ואין יכול לכפותה מפני נקליטיה ומשום הכי זוקפה ודיו: **מנלן דעיבורא דמתא כמתא דמי וכו'.** אלא ש"מ בעיבורה תוך ע' אמה ושירים של יריחו היה יושב: **הא כתיב בתחומה ומדותם מחוץ לעיר.** אלמא תחום העיר חוץ לעיר מיקרי ואינו מן העיר: **ילך לביתו ויסגיר.** על ידי חבל ארוך: **ת"ל אל פתח הבית.** דמשמע שצריך לעמוד על הפתח בשעת הסגר: **אי אל פתח הבית.** כלומר אי כתביה לחודיה ולא כתב מן הבית ה"א שיעמוד על האסקופה תחת המשקוף ויסגיר להכי אצטרי' מן הבית ללמד שצריך לצאת חוץ לאסקופה שתחת המשקוף. ומדאצטריכיה הכי אלמא כל שתחת המשקוף אע"פ שהוא מן האגף ולחוץ הוי בכלל בית: **שאני גבי בית דכתיב קרא מן הבית עד שילא מן הבית כולו.** דכיון דכתב רחמנא מן הבית יתירא לרבויי יציאה אחרת אתא והיינו שילא מכל מה שתחת המשקוף דהא אי לא כתיב מן הבית אלא ויצא הכהן אל פתח הבית הוה אמינא דעומד תחת המשקוף ומסגיר אע"ג דכתיב ויצא דמן האגף ולחוץ כלחוץ. ומכאן לאותן שנשבעין לעמוד [בחוצעגי"ם] בבית אחד דמן האגף ולפנים מותרים מן האגף ולחוץ אסורין:

מתני'

תוספות

דרגש שמתיר קרביטיו והעור נופל. קרביטיו לולאות שמחוברין במטה וקשורין בעור: **ערסא דצלא.** מטה של עור ותולין רצועות בשפת העור סביב וכשרוצין לנטותו עונבים הרצועות בארוכות המטה וכשמתירין אותם הוא נופל והם קרביטיו: מטה מסרגין. הסירוגין על גבה על הארוכות הלכך כשכופין אותו הסירוגין גבוהים ואין יכולין לישב עליו: דרגש סירוגין **מבפני'**. תחת הארוכות הלכך כי נמי כופהו הוא נמוך לישב עליו כאילו אינו כפוי לכך אמר דאינו צריך לכפותו ואית דגרסי איתמר נמי דדרגש אינו בר כפייה: ל"ל שיפת עור הדג. והלא אין יופיו נראה שהרי הן מכוסות בחבלים המסורגין על גבה: בבזייני. בנקעים ובנקבים שבארוכות מקלת ארוכות מגולות וצריכה שיפה: **באבקתא.** לולאות שיש לולאות תלוין בנקבי ארכובותיו ובהם מכניסין ראשי הרצועות התלויות בשפת העור: שנקליטיה יוצאין. שנקליטיה קבועים בכרעי המטה כדרכה: זוקפה. פורס בגד כאותן לולאות שבראשי הנקליטין והרי כאילו כפוי שאינו ראוי לישיבה: מותר ליכנס לתחומה. דעד התחום אינו נקרא על שם העיר אבל עיבור נקרא על שם העיר: מן האגף. מקום הגפת הדלת: **אלא** שמע מינה בעיבורה קאי. וקרי ליה יריחו: ומדותם מחוץ לעיר אלפים באמה. אלמא תחום איקרי חוץ לעיר: יכול ילך לביתו ויסגור. ע"י שליח או על ידי חבל ארוך תלמוד לומר אל פתח הבית או אל פתח הבית יכול יעמוד תחת המשקוף ויסגיר דליכא לקיומי כענין אחר שהרי צריך הוא לצאת מן הבית:

פירוש הרא"ש

מידי דהוה אמטה מיוחדת לכלים. והא דאמרינן שכופין כל המטות היינו מטות המיוחדות לשכיבה ולישיבה: דרגש מתיר קרביטיו. לולאות שהוא קשור בה: בשוקא [ס"א דגלדאי] דצלעי. לאומנים הבקיאים במלאכת עור: **ערסא דצלא.** מטה של עור ולפי שהעור מתקלקל כנגעו נאלך פטרוהו מכפיה: מסרגין **אותה** על גבה. על גב הארוכות: מסרגין אותו מתוכו. מתחבר לארוכות המטה: משישופם בעור הדג. להחליקם ולא נגמרה מלאכתם לקבל טומאה: למה לי שיפת עור הדג. והלא הארוכות מכוסות בסריגי המטה: **אעולי ואפוקי** בבדיני. בנקבי הארוכות: **באבקתא.** לולאות התלויות בארוכה: שנקלישיה יוצאין. עץ יוצא מאמצע המטה א' במראשותיה ואחד במרגלותיה והן גבוהין ונותנין עץ ארוך על שניהן ופורסין עליו סדין לאהל על המטה ואינם קבועין במטה ואם יש מטה שנקליטיה יוצאין מגופה וקבועין בה ואין יכול לכפותה מפני נקליטין זוקפה על צדה ודיו: מתני' ואסור ליכנס **לעיבורה.** שבעים אמה ושירים שנותנים אותם עיבור לעיר ומהם והלאה מודדין תחום שבת: גמ' הכתוב ומדותם מחוץ לעיר. אלמא תחום העיר מיקרי חוץ לעיר: יכול ילך לביתו ויסגיר. על ידי חבל ארוך או על ידי שליח: ת"ל **אל** פתח או אל פתח הבית יכול יעמוד תחת המשקוף ויסגיר. דהיינו מן האגף ולחוץ אלמא קרינן ביה פתח הבית:

עין משפט נר מצוה

יח א ב מיי' פ"ה מהל' אבל הל' יח:
יט ג מיי' פ"ה מהלכות כלים הלכה א:
כ ד מיי' פ"ה מהל' אבל הלכה יח:
כא ה מיי' פ"ט מהל' נדרים הלכה כח טוש"ע י"ד סימן רז סעיף כט:
כב ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף ל:
כג ז מיי' פ"ד מהלכות טומאות צרעת הל' ה:

מסורת הש"ס

א) סנהדרין כ: כלים פט"ו מ"א, **ב)** [עי' תוס' חולין כה. ד"ה להטית], **ג)** סנהדרין כ: [ע"ש] מ"ק כ. [ע"ש], **ד)** [פי' הר"ן על משנה זו מתמה בע"א], **ה)** נגעים פי"ג מ"ז ת"כ פרשה מצורע חולין י., **ו)** נ"ל רשב"ג.

תורה אור השלם

1. וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם לְצָרֵינוּ׃ יהושע ה יג
2. וִירִיחוֹ סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא׃ יהושע ו א
3. וּמַדֹּתֶם מִחוּץ לָעִיר אֶת פְּאַת קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת פְּאַת נֶגֶב אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת פְּאַת יָם אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֵת פְּאַת צָפוֹן אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְהָעִיר בַּתָּוֶךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הֶעָרִים׃ במדבר לה ה
4. וְיָצָא הַכֹּהֵן מִן הַבַּיִת אֶל פֶּתַח הַבָּיִת וְהִסְגִּיר אֶת הַבַּיִת שִׁבְעַת יָמִים׃ ויקרא יד לח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה המיוחדת וכו' לכפותה הס"ד ואח"כ נ"ל ד"ה רבן שמעון כו"ג אומר דרגש אין צריך וכו' נוטל קרביטיו והיא נופלת הס"ד ואח"כ נ"ל ד"ה קרביטין לולאות שבו ואח"כ ד"ה קרביטין מי אית ליה וכו' לעולם הס"ד ואח"כ מ"ה דלנעי: **(ב)** ד"ה מטה מסרגין וכו' ומרגלותיו הס"ד ואח"כ מ"ה מגופו שאותם עצים נקובים ומכניסים: **(ג)** ד"ה הא וכו' מגופן הס"ד ואח"כ מ"ה עיולי ואפוקי בבזויני שמכניסין כצ"ל: **(ד)** ד"ה הלכה כר' שמעון ב"ג דאמר:

מוסף רש"י

מתיר קרביטיו. בימי אבלו. **קרביטין,** לולאות (סנהדרין כ.). **קרביטין מי איית ליה.** הלא כשאר מטות עושין אותה מטה (שם). **ערסא דצלא.** מטה של עור ותולין רצועות בשפת העור סביב, וכשרוצין לנטותו עונבין הרצועות בארוכות המטה וכשמתירין אותה הוא נופל והן הן קרביטין והם הוא לכפותו שלא יתקלקל העור בלחות הקרקע, שלא היו ראשי כרעיו גבוהין מסירוגו למעלה, וקאמר ת"ק זוקפו על דופן הכרעים וארוכותיו למעלה, ואמר ליה רבן שמעון מתיר קרביטין והוא נופל (שם). **שנקליטיה יוצאין.** נקליטין שני עצים ארוכים ומעמידין אותן באמצע דופני המטה, אחד מראשותיה ואחד מרגלותיה ומפוללין הן בראשותיהן ומניחין קנה מזה לזה ועליו פורסין הכילה, ויש שמחברין אותן נקליטין למטה והיינו יוצאין, שמחוברין ויוצאין מן המטה ואין יכול לכפותה מפני נקליטיה, **זוקפה.** על מראשותיה או על מרגלותיה וארכובותיה למעלה ודיו (שם ב.). **זוקפה.** זוקף הנקליטין ופורס הבגד עליה ודיו, דלא הוי ראויה לישיבה הואיל והבגד עליה וככפויה דמיא (ראמ"ה בשמו). **יכול ילך לביתו ויסגיר.** יכול יהא לו רשות לילך לתוך ביתו ולחזור ולסגור הדלת, או נמי על ידי חבל ארוך כגון שהיה ביתו סמוך לשם (חולין י:). **תחת המשקוף.** מפתן העליון (שם).